

SLOVA PŘEJATÁ A JEJICH VÝZNAMY

Přejímání slov z cizích jazyků bylo a je ovlivněno tím, jak se různé národy mezi sebou setkávají – během obchodování, při kulturních akcích, ve sportu a podobně.

Cizí slova pronikala do českého jazyka od dob, kdy se na naše území dostávaly nové produkty, například drahé kameny (jantar), koření (šafrán), rostlin a plodin (olivky, káva, rýže).

Slova zdomácnělá – jejich cizí původ si už neuvědomujeme a používáme je jako slova domácí (škola, papír, pošta, sobota, jablko, vesmír, barva).

Slova cizí

Běžná a častá – užívají se v běžné mluvě a pravopisem se přizpůsobila naší slovní zásobě (auto, benzin, legální, adresa).

Mezinárodní – užívají se ve většině jazyků moderních národů (prezident, doktor, tenis, kino, muzeum, kilogram, stadion, manažer).

Kalky – doslovné překlady cizích pojmenování (mrakodrap = skyscraper, podměť = subjekt).

Z cizích jazyků (dnes především z angličtiny) se přejímají také **zkratky** (CD, UFO), **slangové výrazy** (demo) a **slovní hříčky** (How do U do?).

Běžně se v naší slovní zásobě vyskytují také cizí nespisovná slova (flaška, fabrika, vercajk).

Přejatá názvy mohou být i souslovné (volejbalový turnaj, demokratická republika).

PRAVOPIS A VÝSLOVNOST PŘEJATÝCH SLOV

O pravopisu obecných **přejatých slov** rozhoduje míra zdomácnění a rozšíření v českém jazyce. Zdomácnění cizích slov probíhá postupně, proto se některá slova mohou psát dvojím způsobem (například run-way i ranvej, judo i džudo).

Cizí slova odborná a knižní se píšou s původním pravopisem např. chemické značky (wolfram), mezinárodní jednotky (watt, joule).

Dále se s původním pravopisem píšou **citátové výrazy** – curriculum vitae (běh života, zkratka CV, znamená profesní životopis), pour féliciter (novoročenka s přáním do nového roku – Pf) a slova, jejichž výslovnost se výrazně odlišuje od psané podoby (interview, outsider).

Psaní s a z:

- Ve zdomácnělých slovech se píše **z** (azyl, izolace, trezor, pauza, próza),
- Ve slovech s předponami **dis-** a **dys-** se píše **s** (disproporce, dyslexie, dysfunkce) a dále také v některých mezinárodních slovech (laser, design),
- V některých slovech můžeme psát **s** i **z**, zejména:
 - Slova zakončených na –ismus/-izmus (realismus/realizmus, impresionismus/impresionizmus),
 - Slova zakončených na skupiny hlásek –ls/lz a –rs/rz. Jde o slova, která se v 1. pádě vyslovují se s, ale v ostatních pádech se z (puls/pulz, konkurs/konkurz)
 - Slova, která mají dvojí spisovnou výslovnost – tedy se s i se z (diskuse / diskuze, režisér / režizér)

Prezentace slova přejatá - <https://slideplayer.cz/slide/3298659/>

Pokud si nevíme rady s nějakým správným tvarem slova nebo s jeho pravopisem, pak je k dispozici také pomoc přes internet, tzv. Internetová jazyková příručka.

<https://prirucka.ujc.cas.cz/>

ÚKOLY:

UČEBNICE – strana 22 až 26 přečíst TABULKY

PRACOVNÍ SEŠIT – strana 7 až 9 (cvičení dle možností)

POUČKY A PŘEHLED UČIVA – Pravopis přejatých slov a Výslovnost přejatých slov

SLOH – CHARAKTERISTIKA LITERÁRNÍ POSTAVY – popisný slohový postup s prvky vypracování, k vystižení povahových rysů i vzhledu literární postavy. Využívají se především přídavná jména, slovesa s podstatnými jmény.

Osnova: 1) úvod – seznámení s postavou, 2) stať – vlastní charakteristika, 3) závěr – můj vztah k postavě, její zhodnocení

SLOH – UČEBNICE - Charakteristika literární postavy – strana 124

SLOH – PRACOVNÍ SEŠIT – strana 57, cvičení 8 (Vyber si jednu z postav – je jedno, jestli to bude knižní nebo filmový hrdina. Napiš krátkou charakteristiku a nech spolužáky hádat, koho jsi popisoval. Nakresli jeho / její portrét.)

Odkaz - <https://www.slideserve.com/winka/charakteristika-liter-rn-postavy>